

2023/2087(INI)

21.9.2023

LAUSUNTO

ulkoasiainvaliokunnalta

kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnalle

meneillään olevista neuvotteluista Euroopan raja- ja merivartioston (Frontex) Mauritiassa toteuttamia operatiivisia toimia koskevasta asemaa koskevasta sopimuksesta
(2023/2087(INI))

Valmistelija: Jan-Christoph Oetjen

PA_NonLeg

EHDOTUKSET

Ulkoasiainvaliokunta pyytää asiasta vastaavaa kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokuntaa sisällyttämään seuraavat ehdotukset päätöslauselmaesitykseen, jonka se myöhemmin hyväksyy:

1. panee merkille EU:n ja Mauritanian välillä meneillään olevat neuvottelut sellaisen asemaa koskevan sopimuksen tekemisestä, jossa määrätään Euroopan raja- ja merivartiostoviraston (Frontex) toimien käynnistämistä Mauritanian osalta; toteaa, että asemaa koskeva sopimus voidaan tehdä vain, jos siinä noudatetaan myös operaatioiden aikana tiukasti ihmisoikeuksien ja henkilötietojen suojaa, palauttamiskiellon periaatetta, mielivaltaisen vangitsemisen kieltoa sekä kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen kieltoa asetuksen (EU) 2019/1896¹ 73 artiklan 2 kohdan mukaisesti; vaatii sisällyttämään sopimukseen selkeän ihmisoikeuslausekkeen ja takeet vastuuvollisuudesta Mauritanian osalta sekä raportoinnin ihmisoikeusloukkauksista Frontexin kaikessa muuttoliikettä ja turvapaikkoja koskevassa toiminnassa Mauritanian osalta;
2. kehottaa sisällyttämään Frontexin toimintaa koskevan asianmukaisen ihmisoikeuksien seurantamekanismin Frontexin kaikkiin operaatioihin lähettämällä Frontexin perusoikeusvalvojia kolmansiin maihin ja sitoutumalla selkeästi avoimuuteen ja tietojen jakamiseen Frontexin toiminnasta;
3. kehottaa komissiota tekemään perusteellisen ja riippumattoman arvioinnin Mauritanian ihmisoikeustilanteesta muuttajien ja pakolaisten kohtelun ja asemaa koskevan sopimuksen kattamien asiaan liittyvien alojen osalta ennen Mauritanian kanssa käytävien neuvottelujen loppuun saattamista, jotta voidaan ottaa kaikilta osin huomioon mahdollisen yhteistyön vaikutukset, neuvotella tarvittavista suojoista ja antaa parlamentille tietoja viipymättä;
4. korostaa, että Frontexin operatiivisten toimien käynnistämällä asemaa koskevan sopimuksen nojalla olisi kunnioitettava, edistettävä ja vahvistettava kaikilta osin ihmisoikeuksia ja EU:n arvoja, myös henkilötietojen suojaa, palauttamiskiellon periaatetta, mielivaltaisen vangitsemisen kieltoa sekä kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen kieltoa; katsoo, että tämä näkökohta olisi sisällytettävä kaikkiin asemaa koskeviin sopimuksiin, joissa määrätään Frontexin operaatioista kolmansissa maissa;
5. katsoo, että Frontexin henkilöstö, jolle myönnetään koskemattomuus heidän Mauritanian osalta harjoittamansa toiminnan osalta, on jatkossakin saatettava vastuuseen EU:n tai jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaisesti; kehottaa pääjohtajaa antamaan lähetetyn henkilöstön koskemattomuuden pakollista poistamista koskevat ohjeet, joissa täsmennetään, miten kolmannen maan viranomaisten esittämät pyynnöt käsitellään, sekä vahvistetaan perusoikeusvastaavan vahva rooli; katsoo, että Frontexin henkilöstön olisi paitsi vältettävä osallistumasta Mauritanian turvallisuusjoukkojen harjoittamiin

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1896, annettu 13. marraskuuta 2019, eurooppalaisesta raja- ja merivartiostosta sekä asetusten (EU) N:o 1052/2013 ja (EU) 2016/1624 kumoamisesta. EUVL L 295, 14.11.2019, s. 1.

ihmisoikeusloukkauksiin myös tuomittava aktiivisesti tällaiset toimet; muistuttaa Frontexin oikeudellisesta vastuusta ihmisoikeuksien kunnioittamisessa ja takaamisessa ja kehottaa luomaan selkeän, nopean ja tehokkaan mekanismin, jolla varmistetaan Frontexin henkilöstön vastuuvellisuus heidän kotimaassaan;

6. kehottaa antamaan Mauritaniaan lähetettävälle Frontexin henkilöstölle selkeät suuntaviivat, jotka laaditaan yhteistyössä asiantuntijoiden ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa, ja koulutusta alueellisesta ja Mauritanian ihmisoikeustilanteesta ja oikeudellisesta kehiksestä sekä ihmisoikeuksia koskevasta ja humanitaarisesta kansainvälisestä oikeudesta ja normeista;
7. kehottaa komissiota antamaan Mauritanian viranomaisille ja rajavartijoille koulutusta ihmisoikeuksista sekä mauritanialaisen henkilöstön oikeuksista ja velvollisuuksista etsintä- ja pelastusoperaatioissa sekä turvapaikkahakemusten käsittelyssä ja hallinnoinnissa;
8. kehottaa perustamaan vankan, tehokkaan, riippumattoman ja julkisesti käytettävissä olevan valitusmekanismin, Frontexin toimintaa koskevan erityistapahtumien ilmoitusmekanismin sekä mekanismin, jolla varmistetaan tehokkaat oikeussuojakeinot henkilöille, joihin Frontexin toimet vaikuttavat; katsoo, että tällä erityistapahtumien ilmoitusmekanismilla olisi taattava nimettömyys ja luottamuksellisuus henkilöille, jotka ilmoittavat Frontexin toiminnasta, joka rikkoo kansainvälistä humanitaarista oikeutta tai ihmisoikeuksia;
9. kehottaa EU:ta antamaan lisätukea valmiuksien kehittämiseen Mauritanian kansallisille ihmisoikeusinstituutioille ja kansalaisyhteiskunnan ihmisoikeusjärjestöille; kehottaa Mauritaniaa varmistamaan oikeuslaitoksensa ja ihmisoikeusinstituutioidensa riippumattomuuden;
10. kehottaa ottamaan käyttöön tämän asemaa koskevan sopimuksen nojalla toteutettavissa Frontexin toimissa vahvan ja riippumattoman ihmisoikeuksien seurantamekanismin, jossa perusoikeusvastaavalla on vahva rooli, jotta vältetään Frontexin virkamiesten mahdollinen osallisuus ihmisoikeusloukkauksiin;
11. katsoo, että Frontexin henkilöstön lähettäminen Mauritaniaan ja operatiivisten toimien toteuttaminen Mauritanian turvallisuusjoukkojen kanssa voidaan toteuttaa vain, jos muuttajille ja turvapaikanhakijoille voidaan taata asianmukainen ihmisoikeuksien suojelu koko heidän hakemus- tai palauttamisprosessinsa ajan;
12. pitää valitettavana Mauritanian rajavartijoiden ja turvallisuushenkilöstön toistuvaa muuttajien ja turvapaikanhakijoiden pakkokäännytys- ja palautuskäytäntöä ja tuomitsee sen jyrkästi;
13. toteaa jälleen ja korostaa, että Frontexin ei pitäisi osallistua minkäänlaisiin pakkokäännytyksiin ja että sen olisi julkisesti tuomittava tällaiset käytännöt havaitessaan niitä tai kun niistä ilmoitetaan sille;
14. katsoo, että EU:n ja Frontexin olisi keskeytettävä maahanmuutto- ja turvapaikka-asioita koskevat toimensa, joita ne toteuttavat yhteistyössä Mauritanian viranomaisten kanssa asemaa koskevan sopimuksen nojalla, jos ilmenee sellaisia jatkuvia ja vakavia

ihmisoikeusloukkauksia, jotka on määritelty kansainvälisen rikostuomioistuimen normeissa; kehottaa laatimaan selkeät vertailuarvot asemaa koskevan sopimuksen keskeyttämiseksi tai tiettyjen sellaisten yksittäisten toimien keskeyttämiseksi, joilla osallistutaan suoraan tai välillisesti ihmisoikeusloukkauksiin;

15. korostaa, että EU:n ja sen jäsenvaltioiden antama kehitysapu on toteutettava täysin avoimesti ja parlamentaarisisessa valvonnassa;
16. on erittäin huolissaan Mauritanian ja sen turvallisuusjoukkojen ihmisoikeuksia koskevasta heikosta suorituksesta ja erityisesti sen vuosina 2020–2023 muuttoliike- ja rajavalvontatoimiensa yhteydessä tekemistä rikkomuksista, mukaan lukien dokumentoidut väkivalta- ja kidutustapaukset, mielivaltaiset pidätykset ja vangitsemiset, ihmissalakuljetuksesta syytettyjen henkilöiden pitkittynyt tutkintavankeus, epäasianmukaiset säilöönotto-olosuhteet, kiristyksen ja varkaudet, perusteettomat joukkokarkotukset ja ihmisten myyminen orjiksi;
17. on huolissaan siitä, että Mauritanian ei ole turvapaikkalainsäädäntöä ja että homoseksuaalisuus on siellä tällä hetkellä laitonta;
18. kehottaa komissiota tukemaan paikallisia kansalaisyhteiskunnan järjestöjä, jotka suojelevat ja edistävät muuttajien oikeuksia tai seuraavat Mauritanian viranomaisten yhteistyötä Frontexin kanssa;
19. on huolissaan siitä, että Mauritanian turvallisuusjoukkojen on ilmoitettu käyttäneen väärin EU:n aineellista tukea muuttoliikkeen valvontaan; kehottaa seuraamaan kattavasti Mauritanian viranomaisille annettavan aineellisen tuen käyttöä ja sitä, ettei Frontexin rahoitus tai aineellinen tuki edistä ihmisoikeusloukkauksia Mauritanian alueella;
20. kehottaa sisällyttämään asemaa koskevaan sopimukseen seuraavat seikat ennen virallisen hyväksynnän pyytämistä Euroopan parlamentilta:
 - a) Frontex tekee yhteistyötä Mauritanian viranomaisten kanssa ja tukee niitä sen varmistamiseksi, ettei muuttajia ja turvapaikanhakijoita oteta säilöön liian pitkäksi ajaksi tai vangita mielivaltaisesti ja että säilöönottokeskukset ovat ihmisoikeusnormien mukaiset;
 - b) kuulusteluja suoritetaan vain, jos se katsotaan tarpeelliseksi; missä tahansa muodossa ilmenevästä kidutuksesta nostetaan aktiivisesti syytteitä ja rangaistaan ankarasti;
 - c) Frontexin hallinto ja Mauritanian viranomaiset ottavat käyttöön ja panevat täytäntöön korruption vastaisia suojatoimia;
 - d) Frontex ei missään olosuhteissa osallistu pakkokäännytyksiin tai muihin ihmisoikeusloukkauksiin eikä käytä väkivaltaisia toimenpiteitä vaikuttaakseen muuttovirtoihin;
 - e) EU:n rahoitus maksetaan avoimesti siten, että ennen maksamista tehdään ihmisoikeuksia koskevat vaikutustenarvioinnit ja täytäntöönpanoa seurataan tiukasti;

f) otetaan käyttöön nimenomaisia suojatoimia, jotta lähetetty henkilöstö voi jättää huomiotta kolmannen maan viranomaisten antamat määräykset, jotka ovat ristiriidassa viraston ihmisoikeuksia koskevien velvoitteiden ja/tai EU:n tai kansainvälisestä oikeudesta johtuvien velvoitteiden kanssa;

g) Frontexin toimet dokumentoidaan avoimesti;

h) sopimuksen määräyksissä mainitaan, että Mauritanian viranomaisten on kunnioitettava ihmisoikeuksia operaatioiden aikana, ja niihin sisältyy vahvoja toimenpiteitä, joilla varmistetaan vastuuvollisuus rikkomistapauksissa;

21. katsoo, että kehitysyhteistyön ja muuttoliikkeen perimmäisiin syihin puuttumisen olisi edelleen oltava etusijalla EU:n ja Mauritanian välisessä muuttoliikettä koskevassa yhteistyössä;
22. kehottaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita varmistamaan turvalliset ja lailliset väylät muuttajille ja pakolaisille, jotka asuvat Mauritaniassa tai kulkevat sen kautta.

**TIEDOT HYVÄKSYMISESTÄ
LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA**

Hyväksytty (pvä)	20.9.2023
Lopullisen äänestyksen tulos	+: 29 -: 5 0: 23
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet jäsenet	Alviina Alametsä, Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Anna Bonfrisco, Reinhard Bütikofer, Włodzimierz Cimoszewicz, Katalin Cseh, Michael Gahler, Giorgos Georgiou, Sunčana Glavak, Raphaël Glucksmann, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Dietmar Köster, Andrius Kubilius, David Lega, Miriam Lexmann, Nathalie Loiseau, Leopoldo López Gil, Antonio López-Istúriz White, Thierry Mariani, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Javier Nart, Matjaž Nemec, Demetris Papadakis, Kostas Papadakis, Tonino Picula, Manu Pineda, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Mounir Satouri, Andreas Schieder, Jordi Solé, Hermann Tertsch, Hilde Vautmans, Anders Vistisen, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz, Isabel Wiseler-Lima, Željana Zovko
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet varajäsenet	Vladimír Bilčík, Angel Dzhambazki, Andrey Kovatchev, Georgios Kyrtos, Carina Ohlsson, Juozas Olekas, Nikos Papandreou, Mick Wallace, Javier Zarzalejos
Lopullisessa äänestyksessä läsnä olleet sijaiset (209 art. 7 kohta)	Gheorghe Falcă, Dace Melbārde, Jan-Christoph Oetjen, Juan Ignacio Zoido Álvarez

**LOPULLINEN ÄÄNESTYS NIMENHUUTOÄÄNESTYKSENÄ
LAUSUNNON ANTAVASSA VALIOKUNNASSA**

29	+
Renew	Katalin Cseh, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Georgios Kyrtos, Nathalie Loiseau, Javier Nart, Jan-Christoph Oetjen, Hilde Vautmans
S&D	Włodzimierz Cimoszewicz, Raphaël Glucksmann, Dietmar Köster, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Carina Ohlsson, Juozas Olekas, Demetris Papadakis, Nikos Papandreou, Tonino Picula, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Andreas Schieder
Verts/ALE	Alviina Alametsä, Reinhard Bütikofer, Mounir Satouri, Jordi Solé, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz

5	-
ID	Anna Bonfrisco, Thierry Mariani, Anders Vistisen
NI	Kostas Papadakis
The Left	Giorgos Georgiou

23	0
ECR	Angel Dzhambazki, Hermann Tertsch
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Vladimír Bilčík, Gheorghe Falcă, Michael Gahler, Sunčana Glavak, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, David Lega, Miriam Lexmann, Leopoldo López Gil, Antonio López-Istúriz White, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Dace Melbārde, Isabel Wiseler-Lima, Javier Zarzalejos, Juan Ignacio Zoido Álvarez, Željana Zovko
The Left	Manu Pineda, Mick Wallace

Symbolien selitys:

+ : puolesta

- : vastaan

0 : tyhjää